

УДК37.091.113:159.923

Дорош О. І.
студентка магістратури
"Управління навчальним закладом"
(Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир)
e-mail: ksudoroch888@gmail.com

Професійні та особистісні якості керівника ЗНЗ, як один із факторів успішного функціонування закладу

У статті висвітлено складність та багатогранність процесу управління загальноосвітнім навчальним закладом; основний акцент зроблено на професійні та особистісні якості, які сприяють ефективній роботі управлінця та освітнього закладу; розкриваються основні вимоги до менеджера школи, як успішного керівника; висвітлюється взаємозв'язок успішності менеджера та освітньої установи в цілому.

Актуальність даного дослідження полягає у тому, що стиль керівника освітнього закладу, дії, управлінська культура визначають ефективність його професійної діяльності та, як наслідок – якість освітніх послуг. У час кардинальних змін у нашій державі саме школа повинна бути центром натхнення та розвитку майбутнього покоління. Саме вона має виховувати креативність, цілеспрямованість, небайдужість до суспільних, політичних та духовних проблем, активність та бажання змінювати і творити. Навчальний заклад повинен пробудити впевненість і бажання творити майбутнє своє та держави. Тому великого значення набуває проблема професійного становлення менеджерів освіти. Запити суспільства вимагають від управлінця наукового та професійного розвитку. Адже саме управлінці задають темп роботи та розвитку школи, як цілої системи.

Зростання рівня професійної компетентності менеджерів і підвищення їх управлінської культури, питання складне та багатогранне, тому його вивчало багато вітчизняних науковців, зокрема: А. Алексюк, І. Бех, В. Галузинський, В. Григори, Л. Даниленко, В. Демчук, М. Євтух, Г. Єльнікова, І. Зязюн, О. Касьянова, О. Мармаза, Н. Ничкало, В. Паламарчук та ін., також інтерес був виявлений і зарубіжними вченими Г. Емерсон, А. Файоль, Ф. Герцберг, А. Маслоу, Д. Мак-Грегор, Ф. Тейлората ін.

Мета статті полягає у розкритті взаємозв'язку професійного та особистісного становлення керівника ЗНЗ з успішним функціонуванням закладу та якістю освітніх послуг.

Професійне та особистісне становлення керівника відбувається на протязі довгого часу, за цей період відбувається багато змін і управлінець повинен встигнути за ними у своєму розвитку. Неперервна (в тому числі післядипломна педагогічна) освіта є не тільки провідною умовою всебічного розвитку особистості, збагачення її творчого потенціалу, засобом реалізації її здібностей, а й важливим фактором соціально-економічного розвитку суспільства, його духовної і виробничої сфер, конкурентоспроможності держави на світовій арені [1: 13-19].

Специфіка управління школою, на відміну від інших підприємств і установ, зумовлює визначення пріоритетного завдання: формування особистісних і професійних якостей менеджерів навчального закладу, розширення можливостей цього процесу за рахунок підсилення його цілісності, педагогічного аналізу функцій та особливостей їхнього професійного становлення [2].

Керівник сучасного освітнього закладу повинен вміти розв'язувати різноманітні управлінські задачі, приймати правильні управлінські рішення, бути гуманним, безпристрасним. Він має не тільки зберегти традиції та рівень розвитку закладу, а і переводити його на якісно новий рівень, створюючи новітню історію. А для цього необхідні відповідні теоретичні знання, практичні уміння та особисті якості. Керівник навчального закладу не просто посада – це складне та багатогранне мистецтво.

Вимоги до змісту і характеру діяльності керівника, якості та ефективності процесу навчання, постійно зростають відповідно до соціальних завдань. Саме тому удосконалення системи управління школою тісно пов'язане з оволодінням керівниками навчальних закладів стилем керівництва, який ґрунтується на ретельному вивченні стану справ, виявленні того, які форми і методи управління найбільш ефективні. Управлінець має володіти певними діловими і особистісними якостями, які допоможуть йому успішно і швидко вирішувати проблеми будь-якої складності і в будь-якому підрозділі школи. Починаю шлях становлення себе як керівника, перш за все потрібно визначити свої особисті якості, адже не всі вчені люди можуть бути хорошими керівниками. І якщо над професійним становленням можна і потрібно працювати, то з особистими якостями дещо складніше, управлінець перш за все має бути лідером, а лідерами є далеко не всі менеджери.

Діяльність керівника сучасного навчального закладу потребує використання фахових вмінь не лише педагогічних, а й знань з економіки, менеджменту, соціології та ін. Успішний розвиток закладу освіти багато в чому залежить від професіоналізму управлінця, його авторитету.

На думку В. А. Болотова і В. В. Серикова, базовими компетентностями, які необхідні керівнику навчального закладу є:

– державницький підхід та політична зрілість керівника. Керівник навчального закладу завжди і у всьому повинен узгоджувати свої інтереси та інтереси колективу з завданнями держави і суспільства. Цей підхід передбачає глибоке знання важливих економічних і соціальних завдань в розвитку держави, розуміння ролі та місця свого колективу у вирішенні цих завдань.

– діловитість – якість, що характеризує керівника з точки зору працездатності та вміння раціонально здійснювати діяльність, тобто приймати ефективні управлінські рішення. Вона передбачає високий рівень професійних навиків та умінь, а також бажання керуватися при виконанні обов'язків перш за все інтересами справи і поставленими завданнями. Діловитість ґрунтується на відповідальному ставленні особистості до виконуваних обов'язків.

– службова етика – один із прикладних аспектів етичної науки, її змістом є моральні стосунки між людьми в процесі праці та реалізації управлінських рішень. Керівник повинен бути справедливим в оцінці здібностей і поведінки своїх колег, рівним в спілкуванні з ними, принциповим у вирішенні проблем – справедливість – теж необхідна якість сучасного керівника навчального закладу, звідси і гласність у вирішенні будь-яких питань [3: 23–28].

У сучасній науковій літературі виділяють вимоги до керівника навчального закладу, його професійних знань і умінь, позитивного досвіду педагогічної діяльності, його професійних і особистісних якостей (організованість, комунікативна обізнаність, переконливість, наполегливість, відповідальність, упевненість у власних діях, винахідливість, висока моральність, толерантність, чуйність, гуманність, доброта, справедливість, оптимізм, прагнення до самовдосконалення), виокремити функції професійної діяльності. Професійними вміннями в даному випадку виступають встановлення ділових контактів, організація та планування діяльності навчального закладу, управління конфліктами, делегування повноважень, створення спеціальних умов для повноцінного розвитку педагогічного та учнівського колективу, прийняття управлінських рішень тощо. Важливим є взаємозв'язок професійних і особистісних якостей керівника навчального закладу. В. Торнболл, розглядаючи професійні й особистісні якості керівника, виокремлював особовий магнетизм як особливу якість, завдяки якій з'являється довіра оточення [4: 211-246].

Слід зазначити, що особистісні й професійні якості керівника, визначають можливість оптимально використовувати свої знання і вміння, які реалізуються у професійній діяльності.

Реалізація функціональних обов'язків керівника загальноосвітнього навчального закладу передбачає застосування спеціальних способів і прийомів управління, які у процесі професійної діяльності стають неповторним та індивідуальним стилем керівника. Також важливим є знання сучасних теорій та моделей управління, впровадження інноваційних методів, вдосконалення ефективності управління та освітніх послуг.

Професійними уміннями, у даному випадку, виступають: установлення ділових контактів, організація та планування діяльності навчального закладу, управління конфліктами, делегування повноважень, створення спеціальних умов для повноцінного розвитку педагогічного персоналу й учнівського колективу, прийняття управлінських рішень тощо. Важливим є взаємозв'язок *професійних* і *особистісних* якостей керівника навчального закладу [5].

Отже, можна зробити **висновок**, що вдале поєднання професійних умінь з особистісними якостями керівника, прогнозує стрімкий шлях та високий рівень розвитку закладу. Успішний лідер буде постійно розвиватись сам і спонукати до цього інших, а прогресивний, сучасний та компетентний педагогічний колектив зможе виховати цікавих, неповторних та цілеспрямованих особистостей, які формуватимуть своє майбутнє і майбутнє країни в цілому.

Список використаних джерел та літератури:

1. Дмитренко Г. А. Корпоративна культура організації ХХІ ст. : зб. наук. пр. / Г. А. Дмитренко ; за заг. ред. Г. Л. Хаєта. – Краматорськ : ДДМА, 2003. – С. 13-19.
2. Москальова Л. Професійне становлення у практиці управління [Електронний ресурс] / Л. Москальова, Ю. Шевченко // Освіта.ua (Вид-во "Плеяди"), 2008. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/manage/1079/>
3. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 23–28.
4. Торнболл В. Личный магнетизм / В. Торнболл // Сила мысли. – М. : Келвори, 1995. – С. 211-246.
5. Васильченко Л. Управлінська культура керівника школи в системі післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс] / Л. Васильченко // Освіта.ua (Вид-во "Плеяди"), 2008. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/manage/1181/>.

Дорош О. И.

Профессиональные и личностные качества руководителя ОУЗ, как один из факторов успешного функционирования учреждения

В данной статье освещены сложность и многогранность процесса управления общеобразовательным учебным заведением; основной акцент сделан на профессиональные и личностные качества, способствующие эффективной работе управленца и образовательного учреждения; раскрываются основные требования к менеджеру школы, как успешного руководителя; освещается взаимосвязь успешности менеджера и образовательного учреждения в целом.

Dorosh O.

Professional and personal qualities of the head of the educational institution, as one of the factors of successful functioning of the institution

This article is described the complexity and diversity of the management of the comprehensive educational institution; focused on the professional and personal qualities that contribute to the effective work of the manager and the educational institution; The basic requirements for the manager of the school as a successful manager are to highlight the success of the relationship manager and educational institutions in general.